

## บทคัดย่อ

งานวิจัยนี้เป็นงานสหสาขาวิชา ในแนวทางวาทกรรมวิเคราะห์เชิงวิพากษ์ ที่ศึกษากิจกรรมทางวาทกรรมของนักการเมืองสตรีไทยจำนวนเจ็ดท่าน ได้แก่ น.ส.กัญญา ศิลปอาชา คุณหญิงสุภารัตน์ เกษราพันธุ์ นางลดาวัลลิ์ วงศ์ศรีวงศ์ ในฐานะตัวแทนนักการเมืองสตรีที่มีบทบาทในการบริหารในตำแหน่งรัฐมนตรีหรือรัฐมนตรีช่วย และ ดร.ฉันทย์ ทิวไผ่งาม คุณหญิงกัลยา โสภณพนิช รศ.ดร.ลลิตา ฤกษ์สำราญ และนางสาวรังสิมา รอดศรีศรี ในฐานะตัวแทนนักการเมืองสตรีที่ยังไม่มีโอกาสบริหารประเทศ วัตถุประสงค์ในการวิเคราะห์วาทกรรมคือ เพื่อประเมินประสิทธิผลของวาทกรรมในฐานะนักการเมือง โดยมีสมมติฐานว่า นักการเมืองที่ใช้ภาษาได้มีประสิทธิภาพ คือต้องสามารถใช้โอกาสในการพูด กระทำหน้าที่ทางการเมืองหลายๆ อย่างในเวลาเดียวกัน ซึ่งหน้าที่หรือวัตถุประสงค์ต่างๆ นั้นบางครั้งก็ขัดแย้งกันเอง การใช้กลวิธีทางภาษาเป็นทางออกเดียวที่จะทำให้วาทกรรมมีพหุความหมาย (ambivalence) และบรรลุวัตถุประสงค์ที่ขัดแย้งกันได้ในที่สุด ดังจะเห็นจากงานวิจัยก่อนของผู้วิจัยที่วิเคราะห์คำอภิปรายของนักการเมืองชายในการอภิปรายทั่วไปในญัตติไม่ไว้วางใจ

ผลการวิเคราะห์วาทกรรมแบ่งออกเป็นสองกลุ่มคือ กลุ่มวาทกรรมที่ใช้จัดการกับข้อกล่าวหา พบว่านักการเมืองสตรีส่วนใหญ่เลือกที่จะตอบข้อกล่าวหาโดยตรง และชี้แจงอย่างตรงไปตรงมา มีน้อยคนที่จะตอบได้โดยการใช้กลวิธีทางวาทกรรม คือการใช้วาทกรรมสตรี แสดงตนเป็นผู้ถูกกระทำ เป็นเหยื่อที่อ่อนแอ เพื่อทำลายชื่อเสียง ความน่าเชื่อถือของผู้กล่าวหา กลุ่มที่สองคือวาทกรรมการเปิดประเด็นเสนอแนะ ตรวจสอบ หรือกล่าวหา ซึ่งเช่นเดียวกับกลุ่มวาทกรรมที่แล้วคือ มักเป็นการเสนอประเด็นตรงๆ มีการใช้กลวิธีทางวาทกรรมเพื่อลดความรุนแรงก้าวร้าวของคำกล่าวหาบ้าง เช่น prolepsis/ disclaimer กลวิธีทางภาษาที่พบว่านักการเมืองสตรีใช้ แต่ไม่พบในนักการเมืองชายคือ การใช้คำที่แสดงอารมณ์มาทำหน้าที่ลดความรุนแรง เหมือนกับเป็น hedge ชนิดหนึ่ง นอกจากนี้ มีการใช้กลวิธีสุภาพด้านบวก เช่น การแสดงความชื่นชม นำมาก่อนอภิปราย ซึ่งไม่เคยพบที่นักการเมืองชายใช้เช่นกัน การใช้ลักษณะวาทกรรมตรง (direct discourse) เป็นส่วนใหญ่ในทั้งสองกลุ่มดังกล่าว นอกจากจะทำให้การทำหน้าที่นักการเมืองที่มีหลากหลาย และบางครั้งขัดแย้งกันเอง ไม่มีประสิทธิผลเท่าที่ควร ยังก่อให้เกิดผลในทางลบกับภาพลักษณ์โดยรวมของนักการเมืองที่ใช้วาทกรรมเช่นนั้น ได้แก่ ทำให้ถูกมองว่าเป็นผู้ที่อ่อนแอ ขอมจำนน ไม่มีความเป็นผู้นำ และใช้อารมณ์ความรู้สึกในการปฏิบัติหน้าที่ ซึ่งไม่ใช่ลักษณะที่ดีของนักการเมืองที่สังคมคาดหวัง